

דף פד.

עין משפט א.

ח"מ סימן רכז סעיף כא

כא כב. האומר להכירו על מנת שאין לך עלי אונאה הרי יש לו עליו אונאה^פ, והוא שלא פירש אלא אמר בסתם דאינו יודע כמה אונאה יש בו כדי שימחול. וכ"ש אם אמר לו ע"מ שאין בו^ע אונאה שיש בו אונאה שהרי יש בו. אבל במפרש כגון שאמר לו חפץ זה שאני נותן לך במאתיים יודע אני שאינו שוה אלא מאה^פ וע"מ שאין לך עלי אונאה אני מוכר לך אין לו עליו אונאה. וה"ה אם הלוקח מפרש.

עין משפט ב.

יו"ד סימן שסו סעיף א

א. המוכר את קברו ודרך קברו ומעמדו לא הוי מכירה^א, ובאים בני משפחתו וקוברים אותו שם ומחזירין ללוקח את דמיו.

ח"מ סימן ריז סעיף ז

ז. המוכר קברו, או דרך קברו או מקום מעמדו והספדו הרי באים בני

ס. רמב"ם פ"ג ממכירה הלכה ג' וכרכא בב"מ נ"א ע"ב. ואע"ג דאם אמר לו בשביעית על מנת שלא תשמטני אתה בשביעית מהני דאמרינן כל תנאי שבממון קיים וכמ"ש בסי' ס"ז, שאני שם דידע ומחל אבל כאן י"ל דלא ידע שיש בו אונאה שימחול לו וסבר ע"מ שאין לך עלי אונאה היינו שאין בו אלא פחת כל שהוא ולא מגיע לאונאה. כ"כ הסמ"ע בס"ק ל"ז ודלא כהעיר שושן ושאין זה הטעם דמתנה ע"מ שכתוב בתורה אלא מתנה עמו שימחול לו האונאה שבו דמהני.

ובביאורים ס"ק י"ג כתב דאם התנה עמו ע"מ שימחול לו האונאה, מהני התנאי ואם אינו מוחל לו אפי' יש בו רק שתות המקח בטל.

ע. היינו שלא יהיה בו דין אונאה, וא"א לו להתנות לבטל דין תורה וכמו ע"מ שלא תשמטני שביעית דלא מהני וחזר הדבר לדין תורה ויותר משתות בטל, ובשתות קנה ומחזיר האונאה. כ"כ הטור בשם הרשב"ם, אבל לדעת רש"י בכה"ג המקח בטל גם אם יש בו אונאה רק שתות וחזר בו לגמרי אם ירצה, ודעת מרן השו"ע כרשב"ם. כ"כ הסמ"ע בס"ק ל"ח.

פ. ודוקא שאמר לו שאני יודע שאינו שוה אלא מאה אבל אם אמר לו יודע אני שיש בו אונאה וע"מ כן לא מהני, דהגם שאדם יכול להקנות ולמחול אפי' דבר שאין קצוב מ"מ במחילה כזו צריך שיפרש שלא יוכל לומר לא ידעתי שיש בו אונאה כ"כ גדולה, סמ"ע ס"ק ל"ט.

צ. מברייתא ב"ב דף ק' ע"ב, והטעם משום פגם משפחה.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

משפחתו וקוברים אותו בעל כורחו של הלוקח ונותנים ללוקח דמי הקבר שקברו בה.

עין משפט ג. אה"ע סימן קב סעיף ב

ב. הניח מטלטלין שאין בהם דין קדימה ולא ש הקנה לה אותם אגב קרקע, ינתנו לה לבע"ח אפי' שהוא מאוחר, מיהו אם תפסה אפי' שלא בבי"ד אין מוציאים מידה. ב וי"ח דמוציאים מידה, ואין חילוק בין מלוה בשטר למלוה בע"פ הידועה.

ג. אם תפסה פיקדון של אחרים שהיה ביד בעלה, צריכה להחזירו. י"א דאין כותבין אגב בכתובה, וכן נוהגין. ואין לחוש בזמן הזה אפי' כתב, משום שאין גובין ממה שמכר מפני תקנת השוק.

- ק. מברייאת ב"ב ק' ע"ב והטעם משום פגם משפחה שגנאי הוא להם שאין לקרובים מקום לקבורה. כך פירש רש"י שם.
- ר. מפני שהקבר שקוברין בו המת אסור בהנאה ע"כ צריכין ליתן דמיו ללוקח אבל מקום הספידו ומעמדו, אם יתרצה הלוקח ויאמר הספידוהו בו ואח"כ אקחנו לתשמישי אין יכולים לסלקו מזה וע"כ אמרו רק שקוברין אותו בעל כורחו. סמ"ע ס"ק ט"ו.
- ש. ואע"ג דכתב לה מקרקעי ומטלטלי ולא כתב אגב, דנמצא גובה מטלטלין מדינא מטעם תנאי שבממון ולא מתקנת הגאונים, אפ"ה בע"ח עדיף משום שהוא הוציא מעותיו, משא"כ האשה לא חסרה דבר, כ"כ הרמב"ם והביאו הח"מ, אבל אם כתב לה אגב קרקע, דין המטלטלין כדין הקרקע ויש בו דין קדימה.
- ת. חוץ מנדוניא דהנעלת ליה, דדינה של האשה כבע"ח, ותלוי בדין קדימה דנתנה לו היא נכסיה כמו בע"ח שהלוה לו. ח"מ.
- א. הנ"מ בממון שהלוה הבע"ח לבעלה ולא הגיע ליד האשה, אבל הגיע לידה ודאי שמוציאים ממנה, והוא ממהרי"ו. בח"מ.
- ב. ממרדכי בפ' הכותב, מהרי"ל ומהרי"ו.
- ג. אבל באינה ידועה יכולה האשה לומר דילמא לא חייב לך. ובעינן גם שידוע שהמלוה בע"פ לא שנפרעה, כ"כ הח"מ.
- ד. דין זה פשוט, ואפשר דאף אם יש קצת עדות או אומדנא שבעלה לא היה אמיד, מוציאים ממנה, כ"כ הח"מ.
- ה. והיינו שלא טורפת מטלטלין שמכר או נתן בבריא. ח"מ.
- ו. ומ"מ אם כתב אגב מהני דיש לה דין קדימה לגבי בע"ח, דבשני בע"ח אין תקנת השוק, כ"כ הח"מ.

ח"מ סימן קז פעיף א

- א. מצוה על היורשים לפרוע חוב אביהם, וכופין אותם בכך כמו שכופין את אביהם^א. ומדינא דגמ' אין כופין אותם אלא בהניח קרקעות ולא מטלטלין, אבל אחרי תקנת הגאונים^ב כופין אותם גם בהניח מטלטלין ואפי' במלוה ע"פ, ואפי' קנאם אביהם אחר שלוח ולא כתב דאיקני, שהיורש במקום אביו עומד.
- ב. כופין את היתומים לפרוע חוב אביהם גם ממלוה שהיתה לאביהם ביד אחרים בין גבו^ט קרקע בין גבו מעות.
- אם ירשו קרקע ומטלטלין, והיורשים רוצים להגבות קרקע והמלוה רוצה מטלטלין, שומעין ליורשים, אם לא שכתב לו מפורש בשטר שיכול לגבות ממטלטלין בין בחייו בין במותו.
- ג. אם לא ירשו כלום מאביהם, אין חייבים לפרוע חוב אביהם מנכסיהם ואפי' מצוה^ז אין בכך.
- ירש קצת נכסים אין צריך לפרוע אלא ממה שירש^ז. ואם אמר איני יורש ואיני משלם יבואר בסי' רע"ח אם שומעין לו.

- ז. רמב"ם פ"א מהלכות מלוה הלכה ח' מכתובות צ"א ע"ב מקטינא דארעא, ושם פ"ו ע"א וכמש"כ בתוס' שם ד"ה פריעת בע"ח מצוה וכ"כ הרא"ש שם.
- ח. כ"כ הרא"ש בפ"ק דבב"ק סי' י"ט וכ"כ הר"ן בשם ר"ח, ורשב"א בתשובה ח"א סי' תתק"ד. ובתשובת הריב"ש סי' שצ"ב.
- וכתב הש"ך בס"ק א' דאם נתנו או מכרו הלוה או היתומים המטלטלין שירשו אין גובין מהם בע"ח גם מדינא דגמ' דמתנה כלקוחות, ואין קדימה במטלטלין כמבואר בסי' ק"ד סעיף ג' וכמ"ש הרא"ש בקידושין בפ' האומר פ"ג סי' י"ד. ובסעיף ג' בשו"ע איירי בקרקעות שאפי' מכרם היורש גובה מהם הבע"ח.
- ט. כתב הסמ"ע בס"ק ה' דה"ה לא גבו רק הניח שטרי חוב על לוויין שלו, הבע"ח מוציא מהיורשים השטרי חוב וגובה מהן, דשטרות נחשבים כמטלטלין. וכתב הש"ך דה"ה שהבעל חוב יכול להוציא מדר' נתן מבעל חוב של בעל חוב שלו גם מטלטלי דיתמי.
- וכתב בכי"אורים ס"ק ב' דכתובה אינה גובה ממלוה שחייב היורש בעצמו למוריש.
- י. דלא תיקנו להכריחם ממטלטלי, אלא כשאין להם קרקע, אבל כשיש להם קרקע דינו במקומו עומד שהמטלטלין שלהם שירשו אינם משועבדים לבעל חוב. טור.
- וכתב הש"ך בס"ק ד' דאפי' תפס מטלטלין לא מהני כשרוצים היתומים ליתן לבע"ח קרקע. וכתב דכן מוכח מבעל התרומות ודלא כהב"ח בסי' ק"ה סעיף ד' ע"ש.
- כ. כן דעת הרמב"ם בפ"א הלכה ח', וכ"כ רוב הפוסקים.
- ל. מריב"ש סי' תע"ח.

עין משפט ד.

אח"ע סימן קב סעיף ב.ג.

ב. הניח מטלטלין שאין בהם דין קדימה ולא^מ הקנה לה אותם אגב קרקע, ינתנו^ב לבע"ח אפי' שהוא מאוחר, מיהו אם תפסה אפי' שלא בבי"ד^ב אין מוציאין מידה. ע וי"ח דמוציאין מידה, ואין חילוק בין מלוה בשטר למלוה בע"פ^ב הידועה.

ג. הגה: אם תפסה^צ פיקדון של אחרים שהיה ביד בעלה, צריכה להחזירו. י"א דאין כותבין אגב בכתובה, ק"כ נוהגין. ואין לחוש בזמן הזה אפי' כתב, משום שאין גובין ממה שמכר^ר מפני תקנת השוק.

ד. ג. אם זמן שניהם שוה, שנשא ולוה ואח"כ קנה, או שלוה ונשא ואח"כ קנה, דזמן שיעבודם חל כאחד בשעת הקניה, בין אם הניח מקרקעי או מטלטלי תדחה האשה, אולם אם זה קרקעות והגבו אותה ב"ד כיון שלא ידעו שיש בעל חוב, אין מוציאין מידה, אבל היא שתפסה מוציאין מידה, אך אם זה מטלטלין אף אם תפסה לבד לא מוציאין.

ה. הגה: אלמנה שבאה לגבות והיתומים מבקשים ערבות שאם יהיה בע"ח

- מ. ואע"ג דכתב לה מקרקעי ומטלטלי ולא כתב אגב, דנמצא גובה מטלטלין מדינא מטעם תנאי שבממון ולא מתקנת הגאונים, אפ"ה בע"ח עדיף משום שהוא הוציא מעותיו, משא"כ האשה לא חסרה דבר, כ"כ הרמב"ם והביאו הח"מ, אבל אם כתב לה אגב קרקע, דין המטלטלין כדין הקרקע ויש בו דין קדימה.
- נ. חוץ מנדוניא דהנעלת ליה, דדינה של האשה כבע"ח, ותלוי בדין קדימה דנתנה לו היא נכסיה כמו בע"ח שהלוה לו. ח"מ.
- ס. הנ"מ בממון שהלוה הבע"ח לבעלה ולא הגיע ליד האשה, אבל הגיע לידה ודאי שמוציאין ממנה, והוא ממהרי"ו. בח"מ.
- ע. ממרדכי בפ' הכותב, מהרי"ל ומהרי"ו.
- פ. אבל באינה ידועה יכולה האשה לומר דילמא לא חייב לך. ובעינן גם שידוע שהמלוה בע"פ לא שנפרעה, כ"כ הח"מ.
- צ. דין זה פשוט, ואפשר דאף אם יש קצת עדות או אומדנא שבעלה לא היה אמיד, מוציאין ממנה, כ"כ הח"מ.
- ק. והיינו שלא טורפת מטלטלין שמכר או נתן בבריא. ח"מ.
- ר. ומ"מ אם כתב אגב מהני דיש לה דין קדימה לגבי בע"ח, דבשני בע"ח אין תקנת השוק, כ"כ הח"מ.
- ש. מימרא דאמימר דף פ"ו ע"ב והרא"ש.

תחזיר להם, אין ת שומעין להם.

ח"מ סימן קד סעיף ג.ה

ג. ז. במטלטלין וכן בעבדים * אין להם דין קדימה לענין שאם קדם המאוחר וגבה שאין מוציאין מידו^ב, ולא עוד אלא שאם עמד המוקדם ותפסם מבעל חוב המאוחר שקדם וגבה אותם, הרי המאוחר מוציא אותם בבי"ד מידו^ג.

הגה: תפיסת שטרות לא הוי תפיסה ד' כממון, ואפי' תפסם המוקדם יחלוק עם בע"ח המאוחר.

ה. י. שיעבד הלוח מטלטלי אגב^ה הקרקעות דינם כקרקע, ואם קדם

ת. ריב"ש סי' רצ"ט, דממ"נ אם זה קרקע הב"ח יטרוף ממנה אם זמנו קודם לכתובתה, ואם זה מטלטלין אינו יכול לטרוף דהרי תפסה ואין מוציאין ממנה, ומ"מ לפי מה שהרמ"א כתב דהכרעת האחרונים שמוציאין ממנה מטלטלין צ"ע איך העתיק את הריב"ש, ואולי מה שמוציאין זה רק אם היא תפסה לבדה בלא שהגבו אותה בי"ד, והריב"ש איירי בהגבו אותה בי"ד, כ"כ הח"מ.

א. רמב"ם בפ"כ ממלוה הלכה ב', מבתרא מ"ד ע"ב ממימרא דרבא עשה שורו אפותיקי ומכרו. והגם שבסי' קי"ז נפסק דאם עשה עבדו אפותיקי דינו כקרקע כאן בלא עשאו אפותיקי, כ"כ הסמ"ע ס"ק ח'.

ב. והב"ח פסק כתשובת מיימוני, דאם ידוע שיש עליו בעלי חובות אחרים, מניח חלקו עד שיבוא, ודלא כהב"י שפסק שמגבים לאותם לשלפנינו.

וכתב הסמ"ע בס"ק ט' דאם באו שניהם המוקדם והמאוחר יחד לגבות חולקין במטלטלין, ומה שכתב לפיכך אם קדם המאוחר וגבה היינו חדא ועוד קאמר, כלומר גם אם קדם וגבה כולו, מחזיק בכולו.

ג. תשובות המיוחסות להרמב"ן סי' ס"א בב"י במחודשים. והגאון ציין לכתובות פ"ד ע"א שם ינתנו לירושיו, אלמא כיון שזכו בהן הירושין לא מהני תפיסת אחרים. וברש"י שם ד"ה שכולן ע"ש.

ואם בעינן גביית המאוחר ממטלטלין אלו ע"י בי"ד דבזה לא הוי תפיסה של השני תפיסה, או אפי' גבה בעצמו נסתפק בזה בשער המשפט. ועיין בפעמוני זהב מש"כ עליו.

ד. ואם נתן לו הלוח בכתיבה ומסירה עיין בתשובת הרשב"א סי' תתקי"ד הביאה הב"י. ובש"ך ס"ק ח'. ומה שלא הוי תפיסה משום דאין זה מקרי קדם וגבה, וגם אם ירצה למחול החוב מצי מחיל כ"כ הסמ"ע בס"ק י' והעיר עליו הש"ך בס"ק ט' דאין זה מדוקדק דהא בכה"ג אין יכול למחול כדלעיל בסי' פ"ו סעיף ה' דמשתעבד מדר' נתן, ע"ש.

ועיין בסי' רכ"ח שכתב הרמ"א דאם כבר גבה השטרות ודאי דזכה במעות, מכה"ג ממהרימ"ט. ואם תפס צ'קים כתב בפ"ת סי' צ"ה ס"ק א' שדינם כמעות, והיום אם כתוב עליהם למוטב בלבד, לא הוי כמעות. ועיין בפעמוני זהב כאן על דברי הרמ"א.

ה. ממימרא דרבא בבתרא מ"ד ע"ב וכן כתב הטור ושאר פוסקים.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

המאוחר וגבה אותם מוציאים אותם מידו^א. וצריך שיתברר בעדים^א שמטלטלין אלו היו בידו קודם שלוח משניהם^ב, אבל אם לא נתברר כך ע"פ עדים מחזיקים אותם כלוח מהראשון ואח"כ לוח מהשני וקנאם אח"כ. דקימ"ל בכה"ג דיחלוקו בהם, ובקדם השני וגבה מהם זכה.

ה. יא. קדם המאוחר וגבה מעות אין מוציאין מידו^ט, שהרי מטבע אין בו סימן שיוכלו העדים להעיד על אלו המעות שראו אותם עצמם ביד הלוח, ואז דינם כלוח מהראשון ולוח מהשני ואח"כ קנאם^י שזכה התופסם בין אם הוא המוקדם או המאוחר. ואם אפשר שהדבר יכול להתברר בעדים גם במעות זכה המוקדם והכל לפי ראות עיני הדיין.

דף פד:

ח"מ סימן קז סעיף ה

עין משפט א.

ה. ז. היום תיקנו הגאונים לגבות מהיורשים גם ממטלטלין שהניח אביהם^כ.

ע"כ אם תפס המלוח מטלטלי הלוח אפי' אחר מיתתו מהני, ואפי' אין

ו. כתב הסמ"ע שדין זה נתבאר בסי' ס' ובסי' קי"ג דאף בזמן הזה בלוח מראשון ואח"כ לוח משני וקנאם, מוציאין מיד המאוחר שאין בו משום תקנת השוק, דרך במכרן ישנה לתקנת השוק. סמ"ע ס"ק י"ג ובלבד שנתברר בעדים שמטלטלין אלו היו בידו קודם כמו שפירש השו"ע.

ז. כך פירש הב"י דברי הטור ממש"כ הרמב"ן בתשובה במיוחסות סי' ס"א ומתשובת הרשב"א ח"א תתקי"ד שהביאה שם. וסיים דשים עיניך ולבך שכמה גדולים ראיתי שטעו בזה.

ח. כן הגיה הסמ"ע בס"ק ט"ו ולא כגירסת הספרים "מהשני".

ט. טור מבעה"ת בשער מ"ג.

י. כך הגיה במהרש"ל שמחק תיבת אגב הגם שהסמ"ע פירש והגיה באגב דאקני ע"ש.

כ. בעל התרומות שער מ"ט וב"י מחודש ט'. ואפי' שקימ"ל בפ' הכותב בכתובות פ"ד ע"ב ופ"ה ע"א דתפיסה לאחר מיתה לאו כלום כרבי עקיבא, זה לפני התקנה אבל אחרי התקנה מטלטלין כמו קרקע ומהני תפיסה. הגאון אות כ"א.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

לו עדים על חובו^ל נאמן בשבועה במיגו דאם היה רוצה יכול היה לומר לא תפסתי.

עין משפט ב. חו"מ סימן כה סעיף א

א. כל^מ דיין שדן דיני ממונות וטעה אם טעה במציאות או בדברים הגלויים והידועים כגון דינים המפורשים במשנה או בגמרא או בדברי הפוסקים חוזר הדין^י ודנים אותו כהלכה^ס, ואפי' שילם כבר בעל הדין מה שנתחייב.

ב. אם אי אפשר לחזור, כגון שהלך זה שנטל הממון שלא כדין למדינת

ל. דאם יש לו עדים על חובו אינו צריך תפיסה דיכול להוציאו בדין. וה"ה אם תפס בעדים ולא ראו אותו עתה בידו דנאמן במיגו דהחזרתי, דקימ"ל הגזול בעדים א"צ להחזירו בעדים כמבואר בסי' ע"ה וע"ב ובסי' קל"ג סמ"ע ס"ק ט"ז.

מ. לשון הרמב"ם פ"ו מסנהדרין ממשנה בסנהדרין ל"ב ע"א וכרב ששת שם בדף ל"ג. והיינו מי שמורשה לדון שהוא יחיד מומחה או אינו מומחה אבל קיבלוהו עליהם, או ג' הדיוטות אפי' לא קיבלו אותם עליהם, אבל אחד הדיוט או שניים ולא קיבלוהו אין דינו דין ואפי' לא טעו. וגם אם אי אפשר להחזיר כגון שהלך זה שנטל למדינת הים, חייב הדיין לשלם מביתו אפי' לא נשא ונתן ביד והדין חוזר, זו דעת הרי"ף, ולדעת בעל המאור פטור דהבעל דין פשע שלא היה לו להניחו לדון בשלו, אם לא שנשא ונתן ביד ע"י כפייה דאז לכו"ע הוי גזלן וחייב מביתו, נתיבות בחידושים ס"ק א'. ובטעה בדבר משנה אפי' שלושה מומחים ואפי' קיבלום, חוזרים, כ"כ הטור וב"י בשם רי"ו.

נ. וכתב התשב"ץ בח"ב סי' ט' דמ"מ אותו דיין לא נפסל לדון אחר כך בדין אחר, לפי שכל דיין עשוי לטעות שאפי' גדולי התנאים טעו, אבל אם אינו זהיר בתלמודו והרבה מדיניו היו טעות אפשר לפוסלו, אך אינו פסול אלא לדון כיחיד מומחה, אבל להצטרף לג' אינו נפסל. והביאו הפ"ת ס"ק א'. ואם טעה במציאות כ"ש הוא מטעה בדבר משנה, ש"ך ס"ק ט' ובריב"ש סי' תצ"ח ובשו"ת מהרשד"ם אבהע"ז סי' י"ז ד"ה ועצור ופשוט הוא.

ס. וכל דיין יכול להחזיר את הדין כ"כ התוס' בכתובות נ' ע"ב ד"ה אמר, ויש חולקים וסוברים דוקא הדיין הטועה צריך להחזיר הדין כ"כ בשמ"ק קמא י"ב ע"א. ועיין בחוות יאיר בסוף הספר שכתב דכל מה שסתם הב"י ולא חלקו עליו הבאים אחריו הוי דבר משנה, ובמקום שהביא הרמ"א דעת החולקים והסכים עמהם ג"כ, באותם מקומות שקיבלו הוראתו הוי דבר משנה. ובמקום שכתב הרמ"א י"א ולא הכריע, הכרעת הסמ"ע והש"ך קובעת. ואם טעה בכך הוי בדבר משנה, ואם אין הכרעה אין להוציא ממון. ובמקום שחלק הש"ך על הסמ"ע הלכה כהש"ך שהוא אחרון, והוי כדבר משנה ואף להוציא ממון, וסיים אף שקשה מאוד להוציא ממון נגד הסמ"ע ע"ש ובפ"ת ס"ק א'.

ודבר שהש"ס העלה בתיקו קימ"ל המוציא מחבירו עליו הראיה, וטעה ופסק להוציא הוי טעה בדבר משנה. ואם כבר התפיס לבעל דין תלוי במחלוקת הפוסקים אי מהני תפיסה בתיקו, מ"מ כאן הדיין פטור לשלם לכו"ע. עיין בחידושים ס"ק א'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 05841504777 email: minchat.aaa@gmail.com

הים, או שהוא אלם, או שהדיין ע טימא דבר הטהור, או שהורה בכשרה שהיא טרפה, וכבר האכילוהו לכלבים וכיוצא בזה, הרי אלו פטור מלשלם פ אע"פ שגרם להזיק, שלא נתכוון להזיק ז ויש חולקים. אבל אם נשא ונתן ביד חייב לשלם, וי"א גם בזה פטור.

עין משפט ג. חו"מ סימן קז סעיף ה
עיינ לעיל עין משפט א

עין משפט ד. חו"מ סימן קלה סעיף א

א. אע"פ שהמחזיק בדבר המטלטל נאמן לומר שהוא שלו, על בהמה וחיה אינו נאמן ק דכיון שהיא מהלכת יש לחוש שמא מעצמה נכנסה לרשותו או שהוא לקחה מהדרך והחזיק בה, ע"כ אם יש למערער עדים שהיא שלו נשבע היסת ר ונוטל, ואם אין לו עדים נשבע המחזיק היסת ש ועומד אצלו.

ב. במקום שדרך למסור בהמה לרועה בשחרית ולקחתה בערבית בענין

ע. היינו אחרי שטימא, לא דיקדקו והניחו לטמא בשרץ, דשוב אינו יכול לחזור מהוראתו ולומר טהור הוא. סמ"ע.

פ. ואף שקימ"ל כר"מ דדאין דינא דגרמי ואפי' בלא נתכווין, מ"מ בדיין פטור דאל"כ לא ירצה שום אדם להיות דיין, אבל אם נשא ונתן ביד אפי' שלא ע"י כפייה חייב הדיין, כ"כ הש"ך ס"ק ד'. ועיין באר היטב ס"ק ד' דמחלק בין גרמא הבא ע"י הוראת הדיין לבין גרמי.

צ. טור בשם הרא"ש, ויש חולקים וסוברים דחייב לדעת ר"מ דקניס שוגג אטו מזיד אף בלא נתכווין. ועיין סמ"ע ס"ק ח', ואפי' מומחה וקיבלוהו בטעה בדבר משנה אין חילוק ביניהם, סמ"ע. והש"ך חולק וסובר דאם הוא מומחה וקיבלוהו אף בטעה בדבר משנה פטור בכל ענין לכו"ע. והש"ך הכריע כדעה ראשונה במחבר שהוא הרי"ף והרמב"ם. ובנשא ונתן ביד לדעת הרשב"א הוי כגורם להזיק ולא מזיק ממש ופטור, ולדעת הבי"ו והש"ך בס"ק א' הוי מזיק בידיים וחייב.

ק. בתרא ל"ו ע"א מימרא דריש לקיש הגודרות אין להם חזקה. והמחבר השמיט מש"כ הטור דאם החזיק בבהמה ג' שנים דמהני כרבא שם וכפי' רשב"ם שם ד"ה ומשני. כיון שהרמב"ם בפ"י מטוען הלכה ד' ס"ל דרבא אמר דין ג' שנים רק בעבדים ולא בגודרות.

ר. והש"ך כתב דלאו דוקא אלא נוטל ואח"כ נשבע היסת וכן הוא ברמב"ם. ש"ך ס"ק א'. ש. ודוקא שטוען גזלת ממני כמו בסי' ק"מ סעיף א' שטוענו בברי נשבע המחזיק היסת, אבל בטענת שמא אין המחזיק נשבע גם לא היסת. נתיבות ס"ק ב'.

שאינה הולכת לבדה כלל, דינה כשאר מטלטלין^א ונאמן המחזיק בה בהיסת שהיא קנויה לו.

ואם טען שמחזיק בבהמה בגלל שהזיקה לו^א כדי דמיה או שבעליה חייב לו כך וכך ישבע בנקיטת חפץ^ב.

הגה: וי"א דאם החזיק בה ג' שנים בכל ענין הוי חזקה ג'.

עין משפט ה. חו"מ סימן קה סעיף א

א. הלוח שחייב לשנים או יותר ואין לו כדי לפרוע לכולם, וקדם אדם אחד ותפס מהמטלטלין של הלוח כדי לזכות לאחד מבעלי חובות, לא זכה ד' דכל התופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא קנה, ואפי'

ת. מגמ' שם ל"ו ע"א בעובדא דהנהו עיזי דאכלו חושלא.

א. והיינו שבאה לידו בדרך תפיסה ולא בדרך משכון. סמ"ע ס"ק א'.

ב. ואף שיש לו מיגו דלקוח בידי מ"מ נשבע בנקיטת חפץ כמו בשאר משכון. סמ"ע ס"ק ב'. ועוד שכל שאינו טוען שגוף הדבר שלו יש לו לישבע בנקיטת חפץ כמו בסי' ע"ב סעיף י"ז. באר הגולה.

ג. ה"ה בפ"י מטוען הלכה ד' בשם רשב"ם בבתרא ל"ו ע"א ד"ה ומשני. ולא דמי לדברים העשויים להשאיל ולהשכיר דלא מהני חזקת ג' שנים, דשאני התם שעביד איניש דשיילינהו ליותר מג' שנים, או ששכח למי השאילם, משא"כ כאן. ודעת מר"ן דהטעם שמטלטלין לא מהני בהם חזקת ג' שנים משום דלאו בני שטרא הם וא"כ ה"ה הגודרות לא מהני משא"כ עבד דבן שטר הוא. סמ"ע ס"ק ג'. והש"ך בס"ק ג' פסק כהרמ"א דמהני חזקת ג' שנים בבהמה. וחזקת ג' שנים בבהמה היינו באכילת פירות כגון חלבה וגיזתה. ואפי' היתה חזקה שלא בפני בעליה מהני שלא עשה מחאה שלא בפניו, ואם מיחה אפי' שלא בפניו מבטל החזקה כמו בקרקע.

ועיין בסי' ק"מ סעיף א' - ב' אם צריך שבועה כשיש לו חזקת ג' שנים.

והעיר בסמ"ע ס"ק ג' דכאן המחבר סתם כהרמב"ם דמחלק בין בהמה לעבד ובסי' ע"ב סעיף כ"א משמע דס"ל דבשניהם מועיל חזקת ג' שנים, וי"ל שמר"ן לא חש לדקדק בסי' ע"ב שאין זה מקומו אבל כאן שזה מקומו דקדק לחלק כהרמב"ם דרק בעבד מהני חזקת ג' שנים. והש"ך כתב דמוכח מש"ס ופוסקים דגם בבהמה מהני חזקת ג' שנים והכי נקטינן.

ד. רמב"ם פ"כ ממלוה הלכה ב' מכתובות פ"ד. וכיון שלא זכה כולם חולקים במה שתפס כאילו הוא עדיין ביד הלוח, ואע"ג דזכין לאדם שלא בפניו היינו אם אין באותה זכייה חוב לאחרים, סמ"ע ס"ק א'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 05841504777 email: minchat.aaa@gmail.com

עשאו הבע"ח שליח וכתב לו הרשאה. אבל אם הוא אפוטרופוס¹ קנה
 דיד בעלים הוא.

ה. כ"כ הרא"ש במציעא סי' כ"ז, וכ"כ ה"ה, והוכיחו כן מיימר בר חשו שם ודלא כרש"י
 במציעא דף י' ד"ה לא קנה. וכדברי הרא"ש כתב הר"ן בפ"ק דגיטין ורי"ו וב"י, ומטעם
 זה פסק רבינו מאיר בראובן ששלח שלוחו ליקח לו יין מן הגוי בחובו, וכן עשה, ומשכו
 והביאו על העגלה, וכאשר הביאו לעיר נתנו לשמעון שהיה ג"כ הגוי חייב לו, וראובן תובע
 היין משמעון, ופסק שם דאין שליחות לגוי, ושמעון פטור, ועוד דהוי שמעון שליח התופס
 לבע"ח במקום שחב לאחרים, ועוד דילמא קימ"ל כר"ש דישאל במשיכה אבל מיד הגוי
 נקנה רק בכסף ולא במשיכה. וגם רשע לא נקרא שמעון בזה שמעכב היין אצלו, מטעם
 עני המהפך בחררה שהיה לו ג"כ חוב אצל הגוי וקימ"ל בע"ח מאוחר שקדם וגבה
 במטלטלין מה שגבה גבה. באר הגולה אות ב'.

ובספר פעמוני זהב הביא דאם הגוי אמר זכי עבור הישראל לכו"ע מהני, וראובן זכה בזה
 דרק תן או הולך בגוי לאו כזכי וכמו שמוכא בבאר היטב בסי' קכ"ה ס"ק א' והוא ממהר"א
 קאליקו בתשובה ובמבי"ט ח"א סי' קמ"ה דאם אמר לו הגוי זכי לפלוני אחרי שהגיע לידו
 זכה לו ולא הוי תופס במקום שחב לאחרים דהוי כאילו התפיסו בידו של המלוה עצמו,
 ולא יוצדקו כל הטעמים שכתב בבאר הגולה משם רי"ו דאם מטעם שאין שליחות לגוי אם
 אמר לו זכי עשאו במקומו של המלוה, ואם משום תופס לבע"ח ג"כ לא הוי כשליח אלא
 כמלוה עצמו, אבל לפי הטעם דאולי קי"ל כר"ש דאמר ישראל במשיכה ולא עכו"ם
 במשיכה, הגם שנתן לו מעות הם רק לחוב ולא לקנין כסף וקנאם רק במשיכה, ואם משיכה
 בגוי לא מהני גם באמר לו זכי במעות צ"ע לטעם זה אם זכה לו.

ועוד כתב שם דכל הדיון כאן בעכו"ם שאמר לישראל להוליך לישראל חבירו, אבל ישראל
 שאמר לישראל חבירו להוליך לגוי המעות לפרוע חובו ונתן אותם לפרועם לישראל אחר
 הוי פושע, דגוי בר זכיה הוא, והוא מספר מאמר קדישי"ן. ע"ש.
 ועיין בש"ך בס"ק א' מה שיישב דברי רש"י במציעא ומזה יצא לו דמי ששכר לאחד
 שיחפוס בשבילו החוב, ותפס קנה אפי' במקום שחב לאחרים וכתב שנראה שכל הפוסקים
 מודים בזה לדינא.

אך בתומים ס"ק א' מסיק דלא קנה לכו"ע גם בשכרו, ועיין בביאורים ס"ק ב'.
 ו. ובפעמוני זהב כתב דה"ה אב לבנו קטן שתפס עבורו קנה אפי' שנושא באחרים ע"ש.
 דהוי כאפוטרופוס.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
 בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
 email: minchat.aaa@gmail.com